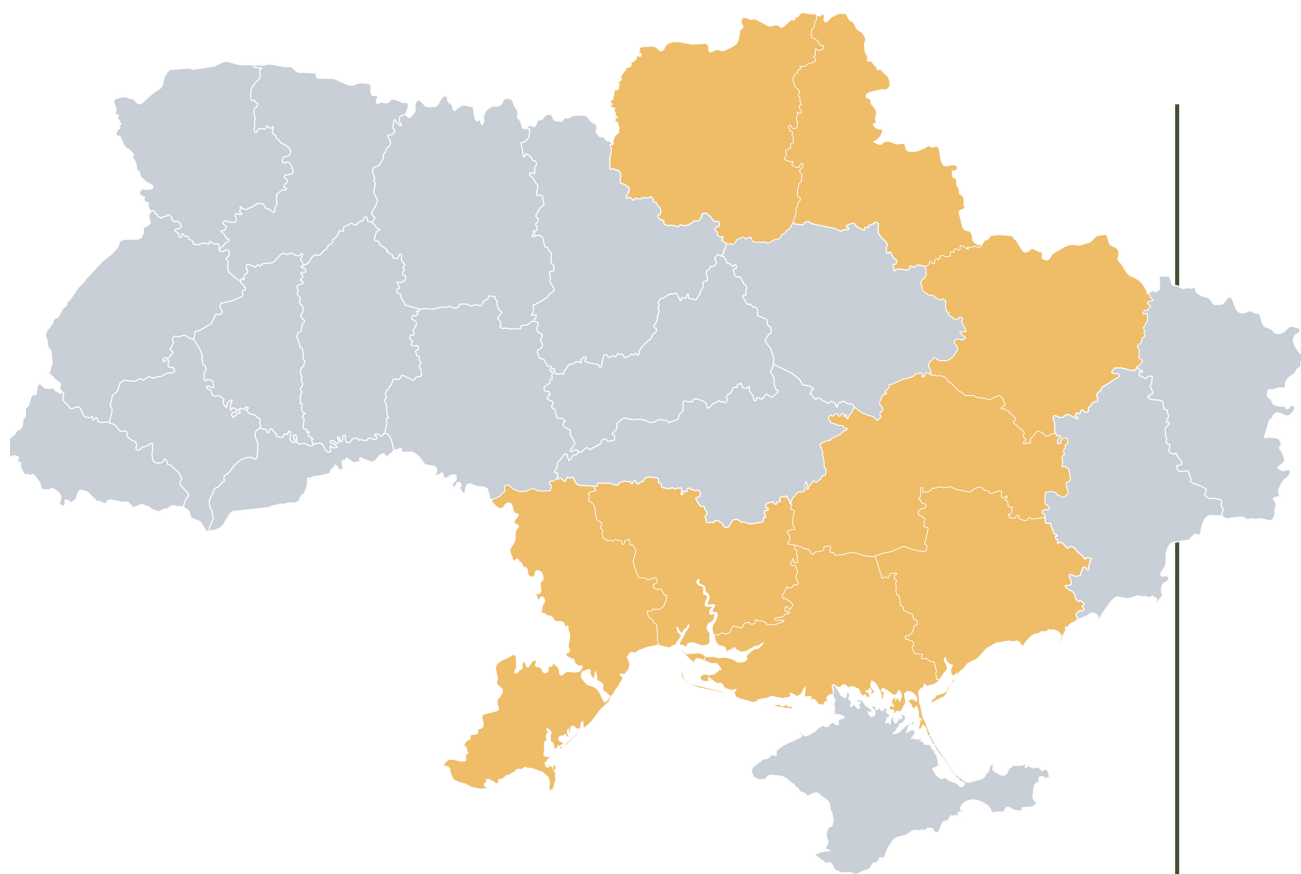


ПРОПОЗИЦІЇ

ЩОДО ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В ПРИФРОНТОВИХ ОБЛАСТЯХ

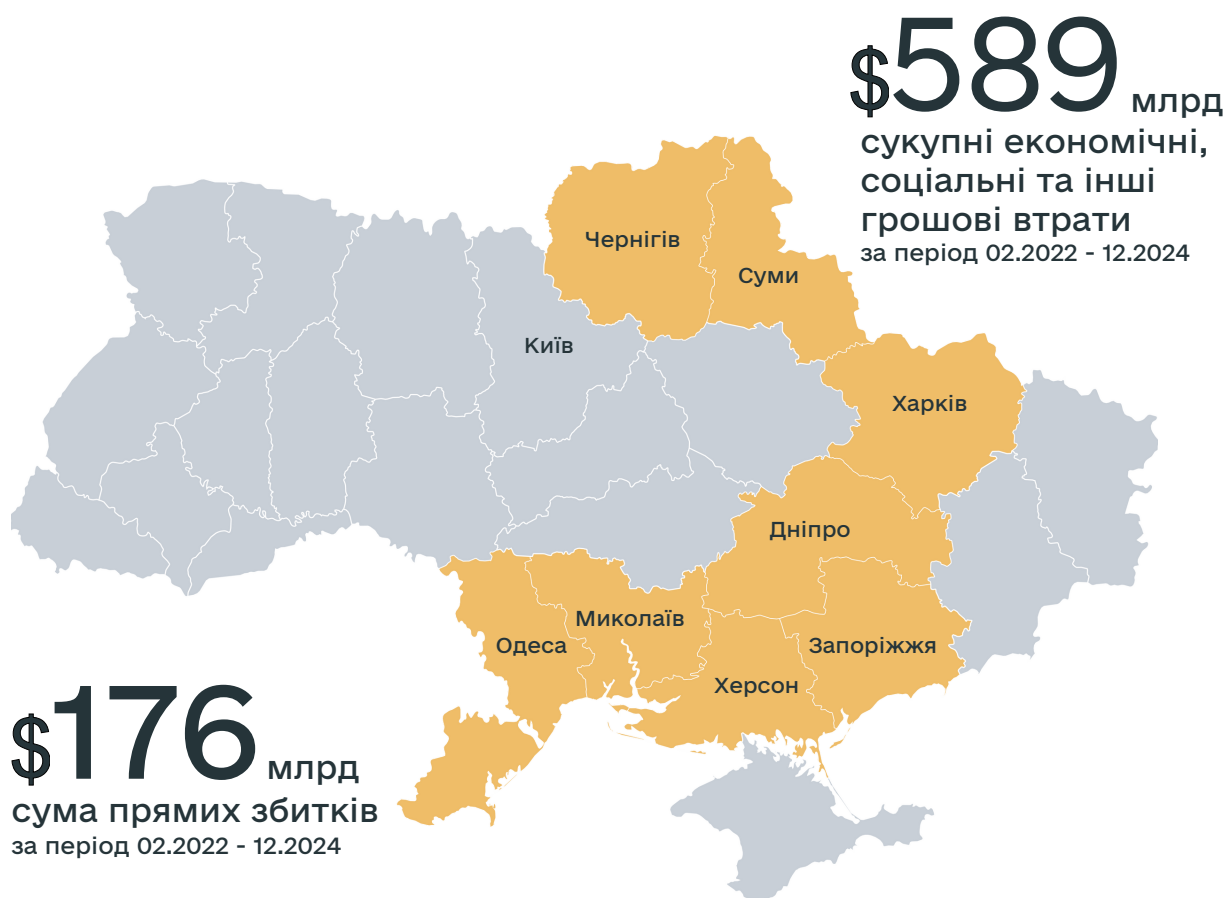


ПРИФРОНТОВІ ОБЛАСТІ

ПРИФРОНТОВІ ОБЛАСТІ

Згідно з Четвертою швидкою оцінкою збитків і потреб (RDNA4), проведеною Групою Світового банку, урядом України, Європейською комісією та Організацією Об'єднаних Націй за період з лютого 2022 року по грудень 2024 року, загальна сума прямих збитків, завданих будівлям та інфраструктурі в різних секторах, оцінюється приблизно в 176 млрд дол. США. Найбільші руйнування зазнають прифронтові області – 79,4 млрд дол. США.

Сукупні економічні, соціальні та інші грошові втрати становлять близько 589 млрд дол. США. Найбільші втрати припадають на торгівлю і промисловість (близько 36% від загальної суми збитків), сільське господарство, енергетику, видобувну промисловість та логістику. Сукупні втрати прифронтових областей, згідно RDNA4, складають 225,1 млрд дол. США. Проте реальна сума, яка б охоплювала вартість відновлення і обсяг компенсацій, перевищує трильйони доларів.



225,1 млрд дол. США сукупні економічні, соціальні та інші грошові втрати за період 02.2022 - 12.2024

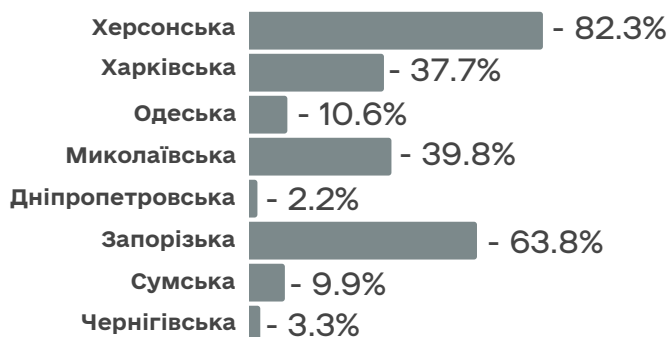
79,4 млрд дол. США сума прямих збитків за період 02.2022 - 12.2024

Загальна оцінка втрат за регіонами, млрд дол. США



Джерело: Fourth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA4)

Зміна кількості населення областей України у 2024 році порівняно з 2019,%



Джерело: Центр економічних стратегій

Повномасштабна війна викликала значні міграційні рухи, як внутрішні, так і зовнішні. Багато людей вимушені переселятися до регіонів, що знаходяться під меншим впливом бойових дій, що може призвести до підвищення рівня безробіття та соціальних проблем у цих місцях через відсутність належних умов для життя, освіти та працевлаштування.

Кількість зруйнованих або пошкоджених внаслідок бойових дій об'єктів



Джерело: дані з інформаційних ресурсів, ОВА

Діяльність портів України під час війни



Джерело: Звіт КШЕ про прямі збитки інфраструктури

Вторгнення завдає значних пошкоджень житлових будівель і виробничих потужностей. Основні руйнування промислових об'єктів припали на південно-східні прифронтові регіони України, зокрема на територіях Харківської, Херсонської, Дніпропетровської областей, а також на всій іншій території країни через регулярні ракетні атаки.

Великих втрат зазнали портові території. Загальні прямі збитки на початок 2024 року портової інфраструктури України через війну оцінюються в 0,85 млрд дол. США. Це містить руйнування морських портів і об'єктів внутрішньо-водного транспорту.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

ЩОДО ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМКІВ
ПІДТРИМКИ ПРИФРОНТОВИХ
ОБЛАСТЕЙ, СТАБІЛІЗАЦІЇ БІЗНЕС-
СЕРЕДОВИЩА ТА СТВОРЕННЯ УМОВ
ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Створення механізмів компенсації військових ризиків для внутрішніх і зовнішніх інвесторів.



Вирішення:

Внесення змін до Умов і порядку страхування (перестрахування) воєнних та політичних ризиків під час здійснення видів діяльності Експортно-кредитного агентства, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 388 від 9 квітня 2024 року (далі – Умови), з метою застосування Умов до об'єктів інвестування, які знаходяться на прифронтових підконтрольних Україні територіях, які на дату укладення договору страхування інвестицій включені до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих російською федерацією, затвердженого наказом Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України № 309 від 22 грудня 2022 року (далі – Перелік територій). Відповідно до чинної редакції Умов, такі об'єкти інвестування не підпадають під страхування інвестицій, а отже, не отримують інвестиції через високі ризики.

Рекомендація Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики звернення щодо розгляду проекту Закону про систему страхування воєнних ризиків (реєстр. № 12372 від 30.12.2024) із врахуванням наданих ЄБА пропозицій щодо страхування воєнних ризиків, а саме щодо забезпечення державних гарантій страхування воєнних ризиків для суб'єктів, які провадять господарську діяльність на територіях можливих бойових дій, а також на територіях активних бойових дій з визначеною датою завершення бойових дій, зазначених у Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженому наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 28 лютого 2025 року N 376.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

Зниження військового збору до 1,5% для прифронтових областей.



Вирішення:

Доповнення підпункту 1.3 пункту. 16¹ підрозділу 10 розділу XX Податкового кодексу України нормою, яка встановлює ставку 1,5% військового збору на прифронтових територіях, які знаходяться під контролем України (у тому числі території, на яких ведуться (велися) бойові дії відповідно до Переліку територій).

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА (продовження)

Зниження єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – ЄСВ) до 10% для роботодавців у прифронтових областях.



Вирішення:

Доповнення статті 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» № 2464-VI від 8 липня 2010 року нормою, яка встановлює ставку 10% ЄСВ для платників, які здійснюють господарську діяльність на прифронтових територіях, які знаходяться під контролем України (у тому числі території, на яких ведуться (велися) бойові дії відповідно до Переліку територій).

Тимчасове призупинення застосування механізму автоматичного блокування податкових накладних у зонах бойових дій та на територіях, що постраждали від війни, у деокупованих зонах, а також на відстані до 70 км до лінії бойового зіткнення. Запровадження окремого порядку перевірки і розблокування накладних для підприємств, що працюють в умовах воєнного стану, з мінімальними часовими витратами. Встановлення відповідальності Державної податкової служби України за невмотивоване блокування податкових накладних і визначення чітких строків для їхнього розгляду та розблокування. Автоматизація механізму розблокування через прозорі алгоритми та усунення людського фактора в прийнятті рішень.

Запровадження нульової ставки податку на землю і нерухомість щонайменше на 1 фінансовий рік та додаткові 6 місяців

(для забезпечення зрозумілого податкового планування) на прифронтових територіях, які знаходяться під контролем України (у тому числі території, на яких ведуться (велися) бойові дії відповідно до Переліку територій).

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ЛОГІСТИКА

Прямі компенсації на логістичні витрати.



Вирішення:

Запровадити механізм відшкодування частини транспортних витрат для підприємств, які працюють у Харківській області та інших прифронтових територіях і здійснюють перевезення товарів у інші регіони України чи за кордон. Надати компенсації для підприємств, які забезпечують логістичне забезпечення гуманітарних або критичних товарів.

Податкові стимули для транспортних компаній прифронтових областей.



Вирішення:

Встановити знижену ставку податку на прибуток або тимчасове звільнення від нього для транспортних компаній, які обслуговують території активних та можливих бойових дій. Запровадити податкові пільги для підприємств, що займаються створенням або модернізацією логістичних складів і хабів у прифронтових областях.

Інфраструктурна підтримка прифронтових областей.



Вирішення:

Модернізувати логістичну інфраструктуру для зниження витрат на транспортування товарів. Створити державні або приватно-державні логістичні хаби з вигідними умовами оренди для бізнесу.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ЛОГІСТИКА *(продовження)*

Тарифні пільги на перевезення.



Вирішення:

Надати знижки на залізничні тарифи для перевезення товарів із територій активних та можливих бойових дій, наприклад, Харківської області, до портів або інших регіонів України. Встановити фіксовані тарифи на логістичні послуги для ключових транспортних маршрутів із територій активних та можливих бойових дій.

АТ «Укрзалізниця» та Міністерству розвитку громад та територій України встановити пільгові тарифи зі знижкою 20% від загальних тарифів, для перевезення товарів із територій активних та можливих бойових дій, зазначених у Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затверджені наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 28 лютого 2025 року N 376.

Створення спеціальних економічних умов для логістики.



Вирішення:

Запровадити спеціальний режим страхування транспортних перевезень на прифронтових територіях з частковою компенсацією страхової премії від держави. Організувати державну програму спільного використання транспортних засобів для підприємств малого і середнього бізнесу, які не можуть самостійно забезпечити логістику.

МОБІЛІЗАЦІЯ

Прозорі та прогнозовані мобілізаційні заходи, що враховують кадровий дефіцит, зокрема встановити чіткі правила бронювання працівників для підприємств, що працюють в прифронтових областях. Спрощення виїзду підприємців за кордон для бізнес-цілей з гарантією повернення. Розглянути можливість **збільшення квоти на бронювання військовозобов'язаних працівників до 100%** для критично важливих підприємств в прифронтових областях.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

МОБІЛІЗАЦІЯ *(продовження)*



Вирішення:

Внести зміни до пункту 8 Порядку бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 76 від 27 січня 2023 року, збільшивши квоту бронювання до 100% загальної кількості військовозобов'язаних працівників критично важливих підприємств для прифронтових областей.

РОЗМІНУВАННЯ

Спрощення процедур для компаній, які займаються гуманітарним розмінуванням, і розробка централізованої програми компенсації витрат. Навчання спеціалістів з розмінування.

ІНФРАСТРУКТУРА

Надання державної підтримки для облаштування укриттів на підприємствах в прифронтових областях.

ФІНАНСУВАННЯ І КРЕДИТУВАННЯ

Збільшення обсягів програми «Доступні кредити 5-7-9%», розширення її можливостей для великих підприємств, зокрема збільшення ліміту кредитування та строку повернення кредиту для виробничих підприємств прифронтових областей.

Необхідність грантових програм для підтримки бізнесу в прифронтових областях з огляду на те, що багато міжнародних донорів не видають фінансування підприємствам, що розташовані менш ніж за 70-100 км від лінії бойових дій, та відсутність кредитування банками через високий ризик. Розробка пільгових програм кредитування для прифронтових областей.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ФІНАНСУВАННЯ І КРЕДИТУВАННЯ *(продовження)*



Вирішення:

За необхідності внесення необхідних змін до постанови Кабінету Міністрів України «Про надання фінансової державної підтримки» №28 від 24 січня 2020 року.

Рекомендація Кабінету Міністрів України пропозиції про внесення уточнюючих змін до Порядків, затверджених постановою від 21 червня 2022 р. №738 «Деякі питання надання грантів бізнесу», щодо забезпечення можливості отримання грантів особами, які фактично перебувають та провадять господарську діяльність на територіях можливих бойових дій, а також на територіях активних бойових дій з визначеною датою завершення бойових дій, зазначених у Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженому наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 28 лютого 2025 року N 376.

Пільгове кредитування для відновлення пошкодженого майна в прифронтових областях.

Реструктуризація кредитів для підприємств агропромислового комплексу, розташованих у прифронтових областях, на 3 –7 років.

Переформатування програми є-Робота:

Пріоритет на збереження робочих місць, а не створення нових. Збільшення максимальних сум грантів у 3 рази. Надання повторного грантового фінансування.

Закріплення на законодавчому рівні **заборони на стягнення заставного майна боржників** – критичних великих підприємств, які беруть участь у відбудові у прифронтових областях.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ПІДТРИМКА БІЗНЕСУ

Підтримка та просування місцевих товаровиробників, які здійснюють свою діяльність у прифронтових областях, державне замовлення для підприємств у рамках проєктів відновлення та вирішення гуманітарних потреб.

Пріоритетне постачання продукції місцевих виробників з прифронтових областей для Збройних Сил України.

Сприяння експорту та участі місцевого бізнесу з прифронтових областей в торгових місіях/виставках/ярмарках.

Сприяння розвитку підприємництва серед ветеранів бойових дій та внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО).

Диференціація тривоги (бізнес повинен працювати, коли нема безпосередньої небезпеки).

ОСВІТА

Переглянути вимоги до укриттів та запровадити диференційований підхід.



Вирішення:

Встановити різні рівні безпекових вимог залежно від регіону та реальної загрози, а не застосовувати однакові жорсткі стандарти до всіх освітніх закладів. Дозволити використовувати альтернативні укриття (підвали житлових будинків, укриття державних установ, підземні паркінги), якщо вони відповідають базовим вимогам безпеки. Впровадити поступовий перехідний період для виконання норм, щоб приватні заклади мали можливість адаптувати приміщення без ризику втрати ліцензії.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

ОСВІТА *(продовження)*

Спрощення вимог та доступ до фінансової підтримки.



Вирішення:

Внести зміни до будівельних норм і дозволити використання адаптованих варіантів укриттів, які забезпечують реальний рівень захисту, але не потребують величезних інвестицій. Надати можливість приватним закладам отримувати державні або міжнародні гранти на облаштування укриттів, а також скористатися податковими пільгами для їхнього облаштування. Встановити спрощену процедуру погодження укриттів для приватних шкіл, що відповідатимуть адаптованим нормам.

Надати закладам освіти право вибору формату навчання: змішану або офлайн-форму навчання залежно від наявності укриттів та безпекової ситуації в регіоні. Запровадити **гнучку модель контролю** за виконанням норм, що дозволить уникнути масового закриття навчальних закладів. Розробити механізм взаємодії між приватними закладами і місцевою владою для **швидкого узгодження безпекових питань**.

СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЗОН (ДАЛІ – СЕЗ) У ПРИФРОНТОВИХ ОБЛАСТЯХ

Залучення інвестицій

Проведення **міжнародних інвестиційних форумів**, присвячених можливостям у СЕЗ, з акцентом на привабливі умови для інвесторів. Запровадження **гарантій захисту інвестицій** для підприємств, які розпочинають діяльність у прифронтових областях.

Надання **податкових пільг для роботодавців**, які створюють нові робочі місця для місцевих жителів у СЕЗ.

ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ВЛАДИ

СТИМУЛЮВАННЯ ПОВЕРНЕННЯ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОГО НАСЕЛЕННЯ

Запровадження програм **доступного житла для працівників** у СЕЗ, зокрема можливість компенсації частини витрат на оренду або купівлю житла. До програм будівництва нового житла як ключового інструменту утримання трудових ресурсів у прифронтових областях **пропонується додати програму викупу готового (наявного) житла на вторинному ринку**, що може стати дієвим способом швидкого вирішення проблеми залучення/утримання кадрів у відповідних регіонах. Пропонуємо поширювати такі програми не лише на ВПО, а й на усіх внутрішніх трудових мігрантів, що не мають власного житла, однак обмежити такі програми територіально лише Чернігівською, Сумською, Харківською, Донецькою, Луганською, Дніпропетровською, Запорізькою, Херсонською та Миколаївською областями.

Продовження програм для самозайнятості ветеранів та ВПО.

Розроблення **програм перекваліфікації та залучення жінок до професійної діяльності**, зокрема, розглянути можливість зміни підходу до обмежень на працю жінок у промисловості (зокрема, видобувній), визначених частиною 1 статті 174 Кодексу законів про працю України, статтею 10 Закону України «Про охорону праці» №2694-XII від 14 жовтня 1992 року, наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Переліку важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок» № 256 від 29 грудня 1993 року, враховуючи положення наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Граничних норм підіймання і переміщення важких речей жінками» № 241 від 10 грудня 1993 року.

ДЛЯ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Спрощення погоджень для приватного бізнесу щодо будівництва укриттів у прифронтових областях.

Підтримка локальних ініціатив з відновлення інфраструктури (доріг, мостів, енергомереж) у прифронтових областях.

Створення умов для роботи приватних освітніх закладів і вирішення питання офлайн-навчання у прифронтових областях.

Комунікація з бізнесом щодо пріоритетних проблем та їхнього вирішення.

Поширити дію зонального оголошення тривоги по всіх інших прифронтовим областям, в яких таке ще не працює.

ДЛЯ ДОНОРІВ ТА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА УРЯДІВ

Розширення грантових програм для підприємств у прифронтових областях.

Забезпечення доступу до фінансування для великих підприємств, а не лише малого та середнього бізнесу.

Програми компенсації витрат на облаштування укриттів у прифронтових областях.

Організація грантів для фінансування розмінування земель.

Надання цільових грантів для підприємств прифронтових областей на компенсацію витрат на транспортування товарів до інших регіонів чи країн.

ДЛЯ БАНКІВ

Забезпечення реструктуризації кредитів для підприємств у прифронтових областях.

Заборона стягнення заставного майна в підприємств у прифронтовій зоні.

Зниження вимог до ризикових підприємств при наданні кредитів у прифронтових областях.

Запровадити пільгове кредитування для транспортних компаній, які працюють у прифронтових областях, з метою закупівлі нових транспортних засобів чи модернізації обладнання.

Надання довгострокових кредитів із мінімальними ставками для відновлення виробничих потужностей у прифронтових областях.

ДОДАТКОВІ ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ЄС, ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ІНСТИТУЦІЙ ФІНАНСУВАННЯ ТА ДОНОРІВ:

Зробити фінансування Ukraine Facility доступним для бізнесу з прифронтових областей. На даний момент бізнес, який розташований ближче ніж 100 км, не може брати участь у фінансуванні.

Не включати цілий регіон (область) до «червоної» зони, а диверсифікувати залежно від інших чинників, не лише географічних та відстаней.

Знизити вартість страхування від військових ризиків для підприємств, які інвестують у заходи безпеки (будівництво власних укриттів тощо).

Сприяти участі представників бізнесу з прифронтових областей у бізнес-ярмарках, виставках та форумах ЄС з метою сприяння співпраці (спеціальна панель під час URC2025).

ГЛОСАРІЙ

ВЖИТИХ ТЕРМІНІВ

ПРИФРОНТОВІ ТЕРИТОРІЇ

Території можливих бойових дій та/або території активних бойових дій, визначені Переліком територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженим Наказом Мінвідновлення № 376 від 28.02.2025, за винятком тимчасово окупованих територій.

ПРИФРОНТОВІ ОБЛАСТІ

Адміністративні області, до складу яких входять прифронтові території та/або території на яких велись активні бойові дії (за виключенням Київської області). До них належать: Чернігівська, Сумська, Харківська, Дніпропетровська, Запорізька, Херсонська, Миколаївська та Одеська області.

СТРАХУВАННЯ ВОЄННИХ РИЗИКІВ

Інструменти страхування збитків або шкоди, спричинених війною, для інвестицій на контрольованих Україною територіях.

ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК (ЄСВ)

Обов'язковий внесок роботодавців до системи державного соціального страхування; пропонується зменшення ставки для прифронтових областей.

СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ (СЕЗ)

Визначені території з пільговими правовими, податковими та адміністративними умовами для стимулювання економічного відновлення та залучення інвестицій.

ДОСТУПНІ КРЕДИТИ 5-7-9%

Державна програма пільгового кредитування українського бізнесу; пропонується розширення умов для підприємств, що працюють у прифронтових областях.

ПОДАТКОВІ СТИМУЛИ

Заходи податкового стимулювання, зокрема зниження або звільнення від податку на землю, нерухомість чи прибуток для підтримки відновлення в постраждалих областях.

ПІДТРИМКА ІНФРАСТРУКТУРИ

Державні або донорські інвестиції у критичну логістичну, транспортну та комунальну інфраструктуру для забезпечення економічної стійкості прифронтових областей.

ДЯКУЄМО ЗА ВНЕСОК У СТВОРЕННЯ ДОКУМЕНТУ:

БАЛАКА ІГОР

ВПФ «Крона», Голова Координаційної ради
Харківського офісу Європейської Бізнес Асоціації

ВОТІНЦЕВ ОЛЕКСАНДР

ТОВ «ВІБО – ТРАНС»

КУЖДІН ОЛЕКСАНДР

ТОВ «Метінвест Холдинг»

КУЛІШ ВІКТОРІЯ

«BDO в Україні»

ПОЛУЦИГАНОВА ІННА

ПрАТ «СЕНТРАВІС ПРОДАКШН ЮКРЕЙН»

САВЧЕНКО ВІРА

«BDO в Україні», Співголова Комітету відновлення України
Європейської Бізнес Асоціації

СИДОРУК НАТАЛІЯ

«ІНТЕРПАЙП»

ФУРМАН КОНСТАНТИН

«Agrofusion», Голова Аграрної робочої групи в Одесі
Європейської Бізнес Асоціації

ХАЛАЇМ АНДРІЙ

«BDO в Україні»

ЧАЙКА АННА

АФ «Бізнес елемент»